

ב"ה

ליקוט

דעת המלך

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מליובאוויטש

שיחות ואגרות קודש

בענין

סגירת הישיבות והת"ת

בזמן המכונה בשם

ימי החופש או בין הזמנים

תדפיס - פנימי

י"ל ע"י בחורי ליובאוויטש, מנחם-אב תשפ"ב

הצהרה: לא הכנסנו את השיחות קודש הרבות בהן כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מדבר בגודל מעלת הקיץ ומעלת החופש וניצולו להוספה בתומ"צ. וכמובן הריבוי עצום של שיחות אודות המעלה של הקעמפ אפילו על הישיבות. כי בנוסף לזה שזה ריבוי עצום ו"תפסת מרובה לא תפסת" -

כי ענינו של קובץ זה - היינו דעת קדשו בנושא סגירת הישיבות - נראה שקובע ברכה לעצמו. והיות שיש הרבה בלבול והרבה מקשים ואינם מבינים דעתו הק' בזה. קיבצנו הכל למקום אחד ובעז"ה יוכח לכל שאת כל השאלות הבהיר (האט באווארנט) כ"ק שליט"א מהרה יגלה אכי"ר. ושלא שינה דעתו הק' בזה במשך כל השנים.

המלקט אסיר תודה לספריית חב"ד שע"י אגו"ח, ספר המפתחות של הר' מיכאל סליגסון, להר' שמריהו שי' מאטוסוב, לועד הנחות בלה"ק, ל"חסידישע דערהער", דעם רבינ'ס קינדער, ועוד מלקטים. ותבוא עליהם ברכה וזכות הרבים תלוי בהם.

להערות אפשר לשלוח ל moshiach5775@gmail.com

שיחות קודש

מסודר לפי שנים

פירצה גדולה

כיון שמדברים כבר אודות הקיץ – יש ענין נוסף, אשר, מצד תירוצים הקשורים עם מנהג המדינה, נעשה מזה פירצה גדולה:

כתוצאה מהרגילות במשך כל השנה כולה שהילדים לומדים לימודי קודש יחד עם – להבדיל – לימודי חול, למדו מזה "גזירה שוה", "בנין אב", שכאשר מפסיקים ללמוד לימודי חול, יש להפסיק ח"ו גם לימודי קודש.

וזוהו הסדר – ובאמת הרי זה "בלתי סדר" – הידוע, שבבוא הזמן שסוגרים את בתי-הספר העממיים, הנה יש כאלו שסוגרים ח"ו ישיבות, ישיבות קטנות, תלמודי-תורה וכו'.

וכאמור כמ"פ שהיצה"ר מפתה את האדם גם בדברים שהם היפך השכל הפשוט:

לכאורה הי' צריך כל אחד להבין שההיפך הוא הנכון:

אם אפילו בזמן שלומדים לימודי חול מספר שעות ביום (מצד איזה סיבה שתהי'), לא חוסכים מבריאותו של הילד, ומייגעים אותו בלימודים נוספים, כיון שידועים שזוהי תורת משה, שהיא "תורת חיים", וזוהי הדרך שעל ידה יקבל הילד את ברכתיו של הקב"ה בכל המצטרך לו, הן בילדותו והן לאחרי שיגדל – עאכ"כ כאשר המלוכה בעצמה מכריזה שהיא משחררת את הילד מלימודי חול, ומאפשרת להורים לעשות עם בנם ובתם כרצונם, בודאי צריך כל אב מסור ואם מסורה לתפוס את ההזדמנות בכל כחו, ולנצל את השעות הפנויות באופן ד"ספי לי' כתורא", שילמד יותר לקרוא בסידור ("עבריי"), חומש, משניות, גמרא או פוסקים, כל אחד לפי דרגתו.

ובנוגע לפועל, הנה לא די בכך שלא מוסיפים בלימוד התורה, אלא עוד ממעטים ממה שלמדו במשך השנה, דכיון שהתחיל חופש בבתי-ספר העממיים, צריך להיות חופש ח"ו מלימוד התורה, שנוגע גם לקיום מצוות התורה.

ענין זה תלוי לכל לראש בהורים:

להורים העניק הקב"ה את ברכתו ונתן להם ילדים, אשר, באמת שייכים הם להקב"ה, שהרי בנוגע לכל נשמה וכל גוף נאמר "הנשמה לך והגוף פעלך", אלא שהקב"ה בחר באב ואם בנתנו לאמונם את נכסיו היקרים ביותר – נשמה זו וגוף זה, ומבקש מהם שיחנכו את ילדיהם שידעו אודות "אבינו שבשמים", ש"זן את העולם כולו בטובו בחן בחדס וברחמים", כאשר "בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם".

וזהו האושר הכי גדול שהורים יכולים להעניק לילדיהם – ליתן להם הן עוה"ז והן עוה"ב.

אצל יהודי לא יכול להיות עוה"ז ללא עוה"ב ח"ו, ולכן, גם כאשר ישנם חמש דקות שבהם צריכים לחשוב אודות עוה"ז (מאיזו סיבה שתהי'), הרי כאשר מדובר אודות ילד יהודי, ביכלתנו לקבל את העוה"ז שלו רק ע"י קיום התומ"צ: "בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו".

ואעפ"כ, הנה במשך חדשיים בשנה, או חדשיים ומחצה, בזמן שאין תירוץ שצריכים ללמוד לימודי חול, הנה לא זו בלבד שלא ממשיכים בכמות הלימודים כבכל השנה, אלא סוגרים דלתות של מוסדות חינוך על טהרת הקודש, מבלי לדעת מה יעשו הילדים עם עצמם, ומה יעשו ההורים עם ילדיהם!... ואותם הורים שהם מהדרין במצוות, או מהדרין מן המהדרין – פועלים הם, שבסוף השבוע יחזור הילד שורות ספורות ממה שלמד במשך השנה; ואם הם יותר דתיים – פועלים הם שיבוא מלמד (או מלמדת) וילמד עם הילדים פעם או פעמיים בשבוע, חצי שעה או שלשת-רבעי שעה ביום, באמרם, שיש לרחם על הילד, כיון שעכשיו יש לו חופש!...

איזה חופש?!... – מטרת החופש היא כדי שיתוסף בגידולו בתור ילד יהודי, שגדל יחד עם תורה ומצוות ויהדות, והרי זה דבר שלא ימצא ברחוב, כי אם ע"י הלימוד והחינוך דוקא.

(י"ב תמוז תשכ"ד - בלתי מוגה)

הטענה שאין כסף לשלם לישיבה

אלא מאי, השאלה היא מניין יקחו כסף בשביל זה: במשך השנה – משלמת הישיבה למורים, ואילו תשלום שכר לימוד לישיבה – אם הוא רוצה, הוא משלם, ואם לאו, אומר שירשמו זאת "על קרן הצבי"...; אבל אם יצטרך לשכור מלמד עבור ימי הקיץ – ידרוש ממנו המלמד סכום כסף.

ובכן: כאשר יעשו חשבון של ההוצאות עבור ה"באָנגעלאַ", עבור הנסיעות הלך ושוב, עבור תיקון הכלים שנשברו במהלך הנסיעה ל"קאָנטרי" ותיקון הכלים שנשברו במהלך הנסיעה בחזרה מה"קאָנטרי", ועבור כל ה"שיריים" מסביב כדי שה"קאָנטרי" יהי

נראה כמו בבית, "מיטן גאַנצן פּוּץ" ... – אזי יוּכחו שהתשלום עבור שכר לימוד בערך שאר ההוצאות הוא חלק קטן ביותר.

ועוד זאת – כפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל השמחה והגאולה, אמר לי פעם כשהי' מדובר בנוגע להידור בעיני יהדות¹¹⁵:

סדר הנסיעה ברכבת ברוסיה הי' נחלק לג' סוגים: במחלקה השלישית, שהיתה הכי זולה; במחלקה השני', שהיתה יקרה יותר; או במחלקה הכי יקרה, עם כל הנוחיות, שהיתה נקראת: מחלקה הראשונה.

ואמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע להנהגה עתה בעיני יהדות שצריכה להיות עם כל ההידורים – שזהו בדוגמת דבר שהעני נוסע במחלקה הראשונה:

גביר – כאשר קונה כרטיס, משלם במזומן, ובמילא מחשב את סכום המזומנים שבידו, וכאשר יש בידו סכום שמספיק רק עבור המחלקה השני', אזי נוסע במחלקה השני'; אבל העני, כשצריך לנסוע, כיון שבלאה"כ אינו נוסע על חשבון, כי אם על חשבון של אחר שלווה ממנו כסף עבור הנסיעה – הנה במקום ללוות כסף וגם להטלטל במחלקה השני', הרי הוא לווה עוד קצת ונוסע במחלקה הראשונה עם כל הנוחיות!...

ועד"ז בנדו"ד:

כיון שבלאה"כ לווים כסף עבור ה"קאנטרי",

– כידוע, שאף שאין מספרים זאת (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק): הלכה ואין מפרסמים!... הנה ע"פ רוב, אלו שנוסעים ל"קאנטרי", צריכים ללוות כסף עבור כל ההוצאות, או עבור חציים, ואח"כ אוספים שם כחות, וכאשר חוזרים, מנצלים את הכחות כדי להתרוצץ ולפרוע את כל החובות של ה"קאנטרי" ... –

יכולים ללוות עוד כמה דולר, ולנסוע במחלקה הראשונה, ויהיו הילדים בריאים בנשמתם, ואז יהיו בריאים גם בגופם.

וכשם שהדברים אמורים בנוגע להורים – עד"ז גם בנוגע לראשי הישיבות והנהלות הישיבות:

כיון שיש להם אחריות כלפי התלמידים במשך עשרה חדשים בשנה – אינו מובן: מי משחרר אותם מהאחריות למשך החדשיים שבין מתן-תורה לחודש אלול!?

הטענה שהמלמדים צריכים לנוח

אלא מאי, המלמדים צריכים לנוח – שינוחו בלילה, שינוחו בראש-השנה, בעשרת ימי תשובה; ואם חייבים לנוח דוקא בתקופת תמוז – יש מספיק זמן למנוחה, כך, שיכולים להתדבר ביניהם ולהתחלק בזמני המנוחה באופן שהתלמידים לא יסבלו.

ואכן יש כבר סדר שהנהיגו בכמה ישיבות, שנוסעים ל"קאָנטרי", לאויר הצח, יחד עם התלמידים, המלמדים וראשי-הישיבות, וממשיכים שם את סדרי הישיבה, כך, שיוצאים י"ח גם "לה" וגם "לכם".

ובכן: סעו ל"קאָנטרי" יחד עם הישיבות, עם המלמדים והתלמידים (ועד"ז התלמידות), ובלבד שלא יחסר בלימוד התורה וקיום מצוותי', ואדרבה, שיתוסף עוד יותר, כיון שהמלוכה עצמה אומרת שהיא נותנת ארבע שעות ביום עבור כל ילד, ויכולים לנצלם עבור לימודי קודש בלבד.

וכל זה – "לא בשמים היא גו' ולא מעבר לים היא"; מדובר בפירוש אודות ארצות-הברית...

וכיון שנשארו ימים אחדים עד שנוסעים ל"קאָנטרי" – יכולים עוד לתקן זאת באיזה אופן שיהי', וכמדובר כמ"פ שבנוגע לחינוך הילדים אין נפק"מ אם עושים זאת "לשמה" או "שלא לשמה", ובלבד שילמדו תורה, ובאופן ד"ספו לי' כתורא".

ואדרבה: ינסו להתנהג עם הילדים באופן כזה, ויווכחו שסוף-סוף יהיו הילדים מרוצים שנתנו להם את האפשרות וקישרו אותם גם בימי הקיץ – ע"י "תורת חיים" – עם "אלקים חיים", ועי"ז נעשה אצלם הענין ד"אתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולם היום".

(י"ב תמוז תשכ"ד - בלתי מוגה)

לנצל זה שהמורים הטובים בחופש

... יש את הזמן בשנה שאז הכל מודים שמשחררים את הילדים מלימודי חול ועניני חול, ותלוי לגמרי בהורים ובמחנכים איך לנצל את שבועות אלו ובחדשים אלו בנוגע ל"בניך ולבנותיך"....

ולכן כעת הזמן לעורר שידעו ש"בניני עורבים בעדנו" ... ומיד יקחו החלטה, וע"י "החלטה טובה", "הקב"ה עוזרו" שיקויים ההחלטה בפועל.

והוא: שמיד יתחילו להתכונן שתיכף כשהילדים משתחררים מענינים של לימודי חול, שמיד ימלאו זאת בתוכן של קדושה בענינים של קודש, בלימוד התורה ובקיום המצוות.

ובשביל להקל עלינו העבודה, נסדר הענין בכמה מדינות באופן שאפילו במקומות שקשה למצוא במשך השנה מלמד טוב או מורה טוב, כי אין מספיק מלמדים ומורים טובים בערך

מספר הילדים שצריך ללמוד איתם .

הנה בימים המכונים ימי (החושך*) [החופש] אזי משתחררים אלפי ועשרות אלפי מורים שגם להם יש חופש מעבודתם, ויכולו לתת מזמנם - ובפרט כשישלמו להם כדי שלא יהי' בלבולים מצד הנפש הבהמית - אזי תהי' הוספה של מורים מומחים ומורים טובים. ואזי יהי' שני הענינים: זה יעזור למלמדים בפרנסה וזה יעזור לילדים שבמשך השנה לא היה מספיק מורים, או שהי' להם מורים לא בענינים שהי' צריך ללמוד איתם.

ודוקא בימי (החושך*) [החופש] אפשר למצוא מלמדים טובים, ואפילו ראשי ישיבות - היות **שלצערנו הגדול** ישנם ישיבות שבזמן החופש הם סומכים על היושר של התלמידים שהם ילמדו לבד בהתמדה ושקידה אע"פ שאין את סדרי הישיבה ואין את היראה מ"מאן מלכי רבנן" - מהראשי ישיבות...

(* כן הוא בהקלטה. ויהי לפלא. המו"ל.

(ערב חג השבועות תשל"ג - בלתי מוגה)

לא כל אחד שולח לקעמפ

דהיינו במילים אחרות: שבנוסף לאלו ששולחים את ילדיהם למחנות הקיץ - צריכים מיד להבהיר ולדעת איפה יש המחנה קיץ שילמדו שם ריבוי בכמות ועומק באיכות לימוד התורה ובעניני יהדות, ומיד להתחבר עמהם ולדעת שיש מקום פנוי לקלוט את הבן או הבת שלו.

ועד"ז לא להסתפק בהמחנה קיץ כי לא כל אחד יכול לשלוח או רוצה לשלוח (וואס ניט יעדערער קען שיקן אדער וויל שיקן) או יכול לעשות כן עבור משך כל החופש, למשך כל הקיץ כולו, וחלק מהזמן נשאר הוא בעיר.

הרי עכשיו זה הזמן שאפשר עדיין לארגן ולעשות כל הדרוש שיהי' מוכן (צוגעגרייט) **שבה בשעה** שהילדים ישחתרו מה'עול' ומה'עבודת פרך' ומה'וימררו את חייהם' של ה'לימודי חול' שמיד יוכלו להעביר כל ילד בלי שום יוצא מן הכלל, ב'חדר', ובד' אמות אמות שילמדו שם תורה אמת ותורת חיים במסירה ונתינה, והלימוד יהי' ספוג ביראת השם ובאהבת השם שהמורה והמלמד יראה דוגמא אישית בנוסף לזה שידבר עם הילדים אודות זה .."

(ערב חג השבועות תשל"ג - בלתי מוגה)

"אחז בתי כנסיות ובתי מדרשות?"

און וויבאלד אַז ס'איז דאָ ערטער וואָס די ישיבה איז גאָר דעמאָלט פֿאַרמאַכט,

וואָס דאָס איז אַ מנהג מוזר ומשונה, אַז אַ בחור וואָס וויל לערנען אויך דעמאָלט – געפינט אַז די טירן זיינען פאַרשלאָסן,

אַבער בעזר השם משנה לשנה איז די צאָל פון די ישיבות ווערט אַלץ ווייניקער און ווייניקער: אפילו אַז מ'באַפרייט די תלמידים – האַלט מען אַפן די פתחי בית-הכנסת ובית-המדרש, און חס-ושלום פון "אחז בתי כנסיות ובתי מדרשות", נאָר מ'לאַדט נאָך איין און מ'איז מזמין און מ'רעדט-צו, אַז מ'זאָל אויך לערנען אָט די טעג;

אָט די טעג וואָס מ'מוז האָבן, מאיזו סיבה שתהי', (פון) מנוחה פון דער סדר הכי חמור וגדול, בכמות ובאיכות, פון כל השנה כולה, אויף אַפרוען זיך דערפון – קען מען דאָך דאָס אויך פאַרנוצן אין די ענינים פון הפצת התורה.

וואָס בהנוגע צו אברכי ישיבה, תלמידי ישיבה, איז דאָך "תורתם אומנתם", איז אויך די עניני "רשות" זייערע, די עניני מנוחה שלהם – דאָרף דאָס אויך זיין אין ענינים פון תורה:

אפילו ווען מאיזו סיבה שתהי' מוז ער זיך אַפרוען פון דעם לימוד **בעיון**, ער מוז האָבן אין דערויף אַ הפסק – קען דאָך דערנאָך זיין אַ לימוד "למיגרס";

אפילו אַז דערפון מוז ער זיך אויך אַפרוען, על פי ציווי הרופא וכו' וכו' – קען ער דאָך דאָס אויסנוצן אויף הפצת התורה **בגופו**, אַדער על כל פנים הפצת התורה על ידי השתדלות עם **אחרים**, אַז זיי זאָלן טאָן, בהדרכתו, ווי מ'האָט דאָס איינגעפירט בכמה וכמה ישיבות.

(י"ב תמוז תשל"ז - בלתי מוגה)

מנין לקחו היתר על זה?

אומרים הביטוי "ימי החופש" אבל מובן שלא שייך חופש מתורה ומצוות, וזה לא צריך ביאור ועאכו"כ לא אריכות הביאור.

אבל עכ"פ, בפועל, המוסדות בימי הקיץ אינם באותו התוקף, וחסר כתות וכו' עד שחלק מהמוסדות נעולים לגמרי. וככה זה כבר כמה שנים. ובמילא שייך על זה "אזלת לקרתא הלך בנימוסא.

מאיפה לקחו ההיתר על זה, איני יודע. ה'היתר' הראשון הוא "עבר ושנה נעשית לו כהיתר" (יומא פ"ו ע"ב) אבל 'היתר' אמיתי איני יודע מאיפה לקחו. ההיתר היחידי שאפשר לומר בזה, זה כשניצלו את הזמן לעניני אידישקייט תורה ומצוות. אבל, עכ"פ, ככה מתנהל במדינה זו. ובחודש אלול צריכים לדבר בשבחן של ישראל...

..אמנם ישנם מוסדות שלומדים שם באופן שלומדים בימי הקיץ כמו בכל השנה, שמוסדות אלו צריכים לחפש בחיפוש אחר חיפוש...

(ש"פ שופטים, ה'תשמ"א (סי"ב) - בלתי מוגה)

ווילדקייט שאין כמוה

בהמצאנו עתה בסיום שנת הלימודים והתחלת ימי ה"חופש" – מסיבות שונות ומשונות הונהג סדר שבימי הקיץ סוגרים את הישיבות החדרים והת"ת ונותנים "חופש" לתלמידים. הנהגה זו לא רק שהיא היפך ענין של "פרומקייט" אלא היא פשוט "ווילדקייט" שאין כמוה; התורה היא חיינו ובמילא לימוד התורה הוא החיות של ילד יהודי, בהנהגה האמורה אומרים לילד במשך עשרת החדשים של שנת הלימודים הננו נותנים לך חיות ובסיום זמן זה הננו "מרחמים" עליך ונותנים לך זמן לנוח, לנוח ממה – מ"התורה היא חיינו"!

טוענים שרחמנות היא על הילדים שהתיגעו במשך עשרה חדשים הלכו יום יום חמשה או ששה ימים בשבוע ללמוד תורה ולא הניחום לשחק ולהשתעשע בשעות אלו צריכים לתת להם מנוחה.

אי אפשר ולא שייך לנוח מ"חיים"! – מנוחה מ"חיים" היא ר"ל היפך המנוחה! רחמנא ליצלן מדיבורים כאלו ועאכו"כ כאשר הדיבור מביא לידי פעולה.

ומה שייך טענה שהילדים "התיגעו" – "אפגעמאטערט" במשך שנת הלימודים, הם לא התייגעו! אדרבה הם צמחו וחיו במשך חדשים אלו, ובחיות כזו ש"גם כי יזקין לא יסור ממנה" ועד שפועל גם על בניו ובני בניו כי כל הוספה של "חיים" אצל ילד גם כאשר הוא חי בלאה"כ אלא שמחזקים חיותו שיעשה יותר בריא יש לה פעולה חיובית על כל ימי חייו ועד שזה ניכר בחיי משפחה שלו בבוא הזמן להתחתן ולבנות בית בישראל וגם בבני ובנותיו שיוולדו לו.

(משיחת י"ב תמוז תשמ"ה - בלתי מוגה)

לא לסגור אפילו ליום אחד

באמת היו צריכים להרעיש עולמות היתכן שסגרים חדר בית ספר ות"ת במשך כל ימות הקיץ. כיצד יתכן לסגור "בית חיים" למעליותא בית של "התורה היא חיינו" גם ליום אחד בשנה ומה גם במשך כמה שבועות וחדשים!?

טוענים שאין למוסדות די כסף להשאר פתוחים גם בימות הקיץ, אבל מה ערך לטענה של "כסף" כאשר המדובר בענין של חיים ובפרט חיים של ילדים שהוא בבחינת פירות העושים פירות זרעם וזרע זרעם עד סוף כל העולם, אלא מאי, שהמלמדים עייפים, הנה גם אם אמת הדבר שעייפים הם מה"מלמדות" אין זה טעם להסיח דעתם מהתלמידים אלא גם במצב כזה צריכים למצוא עצות כיצד יוכלו להשפיע על תלמידיהם!

הנהגה האמורה נובעת מכך שחושבים שהתורה ניתנה ח"ו לייגע "מאטערן" את ישראל...

התורה ניתנה כדי שיהי' טוב גם בחיים הגשמיים של יהודי. בודאי שאסור להתנות תנאי ח"ו עם הקב"ה ולתלות קיום התומ"צ בדבר גשמי: אבל לאידך, הרי הבטיחה תורה, שהיא תורת אמת, "אם בחוקותי תלכו (לימוד התורה) ומצותי תשמרו גו' ונתתי גשמיכם בעתם", וכל הברכות המנויות בפרשה.

(משיחת י"ב תמוז תשמ"ה - בלתי מוגה)

אין זה חופש, עי"ז הוא נעשה עבד עבדים

בנוגע לפועל - הענין שהזמן גרמא:

היות וישנם החושבים שבבוא ימי הקיץ שנקראו בפי העולם "זמן החופש" - הרי זה זמן של "חופשה" גם מיהדות, ש"משחררים" אותו מלימוד התורה וקיום המצוות

- רחמנא ליצלן מהאי דעתא, לא זה "חופש", כ"א אדרבה - עי"ז הוא נעשה "עבד עבדים" ליצר הרע ו"גוי'שקייט", אלא שהעבדות גדולה עד כדי כך, עד ששמים עבדות לחירות, ... - על כן יש לעשות ככל האפשרי, שלא זו בלבד שילדי ישראל לא ימעטו ח"ו מתלמוד תורה בימי החופש, אלא אדרבא! מכיון שמשחררים אותם מלימודי חול, הרי דוקא בזמן החופש ניתנה האפשרות להוסיף עוד יותר בלימוד התורה.

- חלק של זמן פנוי הנ"ל אפשר אמנם להרשות לילדים לשחק כו', בשביל חיזוק בריאות הגוף כי גם זה הוא ענין של קדושה, שכן, אצל "גוי קדוש" גם הגוף הוא גוף קדוש -

אבל מ"מ, ודאי הדבר, אשר חלק חשוב של זמן זה יש להקדיש להוספה בלימוד התורה, ולימוד התורה לאמיתתו, כלומר: לימוד המביא לידי מעשה -

שהילדים יוסיפו גם ב"מעשה" ע"פ תורה, קיום מצוות התורה.

ויום הגאולה די"ב-י"ג תמוז - גאולה ממאסר בשביל חינוכם של "עוללים ויונקים", שבזה בא לידי ביטוי נצחונו של בעל הגאולה, והצלחתו באופן של פירות ופירי-פירות עד סוף כל העולם - הרי הוא יום זכאי להצלחה בתעמולה זו.

וברור הדבר, דכאשר יעשו תעמולה בזה בדברים היוצאים מן הלב - יכנסו הדברים אל הלב ויפעלו פעולתם.

כי המתנהגים באופן שונה, הוא רק מחמת טעות שאין לה אחיזה במציאות (כנ"ל), והוא רק ענין של "חושך".

(משיחת י"ב תמוז תשמ"ה - בלתי מוגה)

הלואי שיבטלו סוכ"ס את קיומו של החופש הזה

המושג של "חופש" בישיבה, חדר או תלמוד-תורה, הוא דבר בלתי-רצוי כו' וכו' - דמכיון שהתורה היא "חיינו ואורך ימינו", הרי לא יתכן שיהי' הפסק, ח"ו, בענין החיים,

הלואי שיבטלו סוכ"ס את קיומו של החופש הזה, ואדרבה - מי"ב תמוז, "יום חג גאולת עוסקי הרבצת התורה", ובפרט של לימוד התורה ברבים, "עשרה שיושבים ועוסקים בתורה", יש להוסיף בלימוד התורה, ובימי "בין המצרים" - הוספה יתירה מצד הענין ד"ציון במשפט תפדה"...

(ש"פ דברים תשמ"ו)

אחריות על כל אחד ואחד לדאוג שלא יסגרו הת"ת

בקשר למוסדות חינוך של תורה ויהדות, שלדאבוננו, ישנם כאלו שסוגרים את שעריהם (עכ"פ כמה כתות ומחלקות) למשך חופשת הקיץ, ומשאירים את הילדים תחת פיקוחם ואחריותם של ההורים, אשר, לא תמיד התוצאה מזה היא בהצלחה. **בה בשעה שדוקא בימי הקיץ היו צריכים לפתוח את שעריהם לרווחה**, לא רק עבור הילדים שלומדים במוסדות אלו במשך כל השנה כולה, אלא גם עבור ילדים משאר מוסדות חינוך שמקבלים חופשה מלימודי חול, כדי לנצל את זמנם הפנוי להוסיף בחינוכם בעניני קדושה ויהדות.

וכמדובר כמ"פ אודות שלילת טענתם של כו"כ ע"ד הצורך בתקופה של מנוחה לאחר ריבוי היגיעה במשך שנת הלימודים, ועד"ז בכל יום ויום, טוענים הם, שלאחרי שהילדים חוזרים מהחדר או הישיבה, אין להוסיף לעייפם באותם ענינים שעסקו והתייגעו בהם במשך כל היום — שכן, המשך החינוך והלימוד בתורה, לא זו בלבד שאינו מעייף ומחליש ח"ו, אלא אדרבה, עי"ז נעשה אצלם תוספת חיות, שהרי עניני יהדות, תורה ומצוותי, הם "חיינו ואורך ימינו"!

ולכן, מוטלת החובה והזכות על כאו"א, ועאכו"ב על הרבנים וחברי ב"ד שבכל מקום ומקום, לפעול: (א) שמוסדות חינוך דתורה ויהדות יהיו פתוחים גם במשך תקופת הקיץ — בעיר, או מחוץ לעיר, במקום נופש ("קעמפ'ס") וכיו"ב, ואדרבה — במשך תקופת הקיץ יהיו פתוחים לרווחה, לקלוט עוד ריבוי תלמידים משאר מוסדות חינוך, כדי לחנכם ברוח התורה והיהדות, וכן: (ב) לפעול על ההורים לסדר את ילדיהם (גם) למשך חופשת הקיץ במקומות שבהם יקבלו חינוך ברוח התורה והיהדות, ומה טוב — שישלחום לכתחילה למוסדות חינוך תורניים שפועלים גם בכל תקופת הקיץ.

יש להוסיף ולהאריך בענין זה, אלא, שסומכים על המדובר כבר כו"כ פעמים במשך השנים שלפנ"ז, ואעפ"כ, מזכירים ומעוררים עוד הפעם בשעת מעשה, על מנת שכאו"א יוסיף לחשוב ולהתבונן בכל האמור, והעיקר, לעשות כל התלוי בו בנוגע למעשה בפועל, וכל המרבה הרי זה משובח.

(ש"פ שמיני תשמ"ז - בלתי מוגה)

פדיון שבויים

מכיון שבמדינה זו (וכיו"ב) קיים, לדאבוננו, "מנהג משונה" ששיבות וחדרים כו' סגורים במשך תקופת הקיץ, כולל "בין המצרים" - ולהעיר ש"לא חרבה ירושלים אלא בשביל שבטלו בה תינוקות של בית רבן" (שבת קיט, ב), "ויתר הקב"ה על כר ועל מאסה בתורה לא ויתר" (ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז. פתיחתא דאיכ"ר ב) - כך, שגם מספר השעות שהיו חייבים לעסוק בתורה מצד סדרי הלימודים נתונים לרשותם ובחירתם כו' — הרי זה מצב של שבי"...

(ש"פ פנחס תשמ"ז - בלתי מוגה)

מנהג מכוער

בהמשך להמדובר לעיל אודות הצורך והנחיצות ד"ערי מקלט" גם בקשר לענין החינוך, "חנוך לנער גו" — יש להזכיר ולעורר עוה"פ אודות ענין שהזמן גרמא, תקופת הקיץ, שלדאבוננו, ישנו "מנהג מכוער" שכו"ב מוסדות חינוך תורניים סגורים למשך תקופת הקיץ, ובמילא, יש צורך בהשתדלות יתירה להציל את הילדים מהשפעה בלתי-רצויה כו' ("גואל הדם"), עיי"ז שמכניסים אותם ל"ערי מקלט", מחנות-קיץ דחינוך הכשר, עד לחינוך על טהרת הקודש.

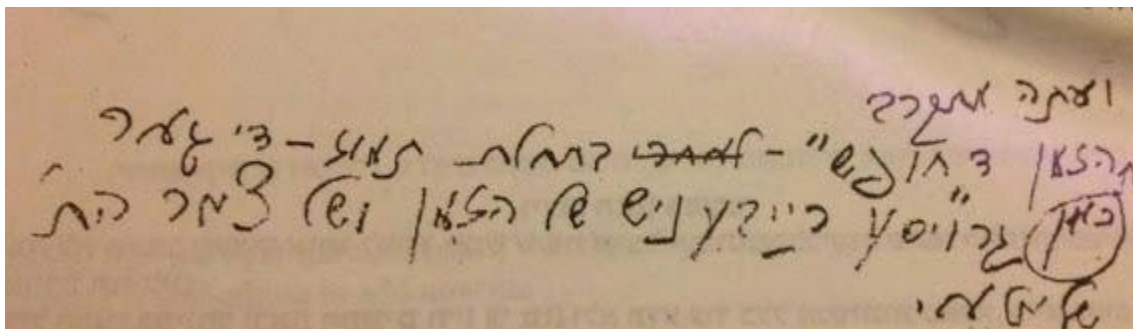
(ש"פ מטו"מ תשמ"ז - בלתי מוגה)

שלא יגרע מאומה

..להשתדל שאצל כל ילד וילדה מישראל לא יגרע מאומה ח"ו בלימוד התורה שלהם גם בתקופת הקיץ, אלא אדרבה, להוסיף בזה..

(ש"פ במדבר תשמ"ט - מוגה)

די גאַר גרויסע רייבעניש

"ועתה מתקרב כאן הזמן ד"חופש" - בתחלת תמוז - די גאַר גרויסע רייבעניש [איבוד הכי

גדול] של הזמן ושל ציור הת' שליט"א" -

אגרות קודש

מסודר לפי שנים

אלו שעשו, הצליחו

בטח למותר להעיר על הנחיצות הכי גדולה לנצל את ימי הקיץ שהתלמידים חפשים אז מלימודים אחרים, לתוספת התעוררות והתחזקות ובפרט של יראת שמים בכל התלמידים, אף שגם בזה ישנו תירוץ מהמוכן שהתלמידים עייפים הם מלימודם כל השנה וגם נוסעים הם לחוץ לעיר וגם החמימות קשה לסבול, שבד"מ פועל זה על המרץ של התלמידים וההנהלה כו' וכו'. ואין ברצוני לחזור עוד הפעם על כל האמור לעיל, רק אדגיש שאין זה אלא תירוץ, והראי' שבכל המקומות שהחליטו ובפועל לנצל את ימי הקיץ, הצליחו בזה למרות כל הטענות הנ"ל. והצליחו עד כדי כך שלשנה הבאה לא הי' צריך שאעורר אותם עוד הפעם, כי בעצמם ראו שגם בגשמיות תועלת היא.

אגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א מכתב ב'קנב

לו איישר חילי הייתי מבטלו

ידועה השקפתי שאין הזמן עתה לימי חופש כלל ואדרבה ומכמה טעמים ולו איישר חילי הייתי מבטלו בעבר ועאכו"כ בהוה ובעתיד.

מכתב ג' תרצ"ח

פליאה בעיני... חופש ת' ואברכים באמצע הקיץ

בודאי יתיעצו בהקדם איך לנצל ימי החופש - שאז כמה מהבחורים זמנם פנוי יותר (אף שכמובן, פליאה בעיני כל מנהג (אותיות כו') דחופש ת' ואברכים באמצע הקיץ. ולו יישר חילי אבטליני')

ג'תר"מ

דוקא בזמן זה

מוסג"פ העתקה אודות ניצול ימי החופש, אף שבכלל ידועה השקפתי שאין הזמן עתה לימי חופש כלל, ואדרבה - ומכמה טעמים, ולו איישר חילי הייתי מבטלו בעבר ועאכו"כ בהוה ובעתיד.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט בכל הנ"ל.

ג'תרחצ

גם אם מוציאים, לא כולם בבת אחת

ב"ה, כ"ט תמוז, תשט"ו
ברוקלין.

הנהלת בית הספר למלאכה בכפר חב"ד

ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

נבהלתי בקבלת ידיעה מן הצד, אשר נותנים או כבר נתנו חופש להתלמידים מתחלת חדש מנ"א ואולי עוד קודם לזה, ואח"כ בדעתם ליתן חופש גם בשילהי אלול גם בתחלת תשרי כו' וכו'. ולפלא על הקס"ד אפילו - בכגון דא, ביטול תורה מבהיל.

ובפרט בהימים שאין לימודי חול מצד ההכרח - שבמילא יש לנצל אותם שימלאו תלמידי בי"ס למלאכה השעות החסרות בלימודי קדש במשך השנה. ואם אפילו מצד איזה סיבה או פני' באה קס"ד כזה, מפני מה לא שאלו מכאן הסכמה על זה, דכיון שגם אני משתתף בהנהלת בי"ס למלאכה, הרי גם אני נושא אחריות בביטול תורה זה של כמה עשירות מבני ישראל שהגיעו כבר לגיל מצות, וביחד עם זה סומכים, אשר כיון שהמוסד שייך אלי - בודאי בידיעתי והסכמתי - ואולי עוד יותר מזה - אומרים להם שכמה חדשים בשנה פטורים מלימוד התורה, ולכן בודאי נכון הוא ואין לפקפק על זה.

ובפרטי פרטיות שנוסף על כל הנ"ל ענין השהות בבי"ס למלאכה מביא ג"כ להשגחה בעיני יראת שמים וקיום מצות מעשיות, וסגירת ביה"ס למלאכה מבטל ג"כ השגחה הנ"ל. ואיני יודע מי הוא שיש לו ברייטע פלייצעס אויף דעם - לקחת זה על עצמו.

והנה בהנוגע ללימוד המקצוע - שזהו קשור במשרדים חיצונים, אינני יודע הסדרים בזה

ועד כמה יש להשפיע עליהם, אבל בנוגע ללימודי קדש צריך להיות ביה"ס למלאכה פתוח כל השנה כולה. ורק שלתלמידים מיוחדים יש ליתן חופש לאיזה ימים בשהיל להתראות עם ההורים או בשביל הפסק למנוחה בין תקופת לימוד א' לחברתה, אבל לא לכל התלמידים בבת אחת, ולא באותם הימים שנוגע ביותר שיהיו התלמידים בכותלי בית המדרש או בית הכנסת ולא מבחוץ להם.

אינני יודע הסדרים בנוגע להמשכורת, אבל - באם בשביל חדשי הקיץ אינם משלמים בבתי ספר הנותנים חופש, מובן שאשתדל להמציא המשכורת בשביל חדשים אלו ע"פ תנאים הנ"ל. וברשותם וביכולתם ועל אחריותי למסור הצעתי בקשתי ודרישתי הנ"ל לכל המורים לימודי קדש בבי"ס הנ"ל, ותקותי חזקה שימלאו אותה. ואם נחוצים הם - המורים - מטעם בריאות או מטעמים אחרים למנוחה של איזה שבועות, הנה יסדרו זה שלא לכולם בבת אחת, ובמילא ישאר בית ספר למלאכה - פתוח כל הזמן.

מובן ופשוט גם כן, שבאם ישנם תלמידים כאלו שבשו"א לא יתרצו ללמוד כל השנה כולה - בלי הפסק כ"א לאיזה ימים, אין לגרשם בשביל זה מבי"ס למלאכה, אבל תקותי שיהי' מספרם מועט ביותר, ויתמעט עוד יותר כשיראו שהסידורים בבי"ס למלאכה גם בשילהי קייטא טובים הם הן בגשמיות והן ברוחניות.

הנני שולח מכתבי זה בדחוף, ובודאי יודיעוני בחוזר בהנוגע לכל הנ"ל, ומה טוב אם אפשר במברק.

בברכה לבשו"ט ולהצלחה,

מ. שניאורסאהן

ג'תרפ

במיוחד בימים קדושים

ב"ה, י"ב מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ

מוה"ר שלמה חיים שי'

שלום וברכה!

... מה שכתבתי מכבר אודות זמן החופש, הנה ידוע השקפתי בזה והנקודה שמה שיש נוהגין שלימי הסליחות ורוב חדש תשרי יוצאים הנם מכותלי הישיבה ונמצאים בביתם, הרי בכל הישיבות בכלל ועאכו"כ בישיבה שענינה ת"ת ביראת שמים דוקא הוא היפך השכל לגמרי כמובן. וגם אם מפני איזה סיבה שתהי' מוכרחים ליתן חופש גם בשבועות הנ"ל הרי יש להשתדל בזה ביותר וביותר שעכ"פ רוב ימים הנ"ל ועיקרם ימצאו התלמידים דוקא

בכותלי הישיבה, ומזה מובן ומוכרח ג"כ שעל הר"מ והר"י השייכים לתועלת התלמידים בכיוון הנ"ל חובתם וזכותם ביחוד להיות ג"כ בכותלי הישיבה במשך ימים אלו אף שאפשר וקרוב שבני ביתם לא יהיו שבעי רצון כ"כ מסדר כזה אבל זכות הרבים תלוי בהם, והאריכות בזה אך למותר...

ב'תתנה

עכ"פ חלק מהם יהיו בכותלי הישיבה

ב"ה, כ"ח מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר

מיכאל שי'

שלום וברכה!

... ע"ד שכתבתי אשתקד הנה גם עתה דעתי שצריך להדריך בהתלמידים ואפילו בהתלמידות הענין דימי הסליחות וחדש תשרי, ואם אי אפשר יהי' עכ"פ חלק מהם יהיו בכותלי הישיבה, הנה צריך לתת להם "צידה" לימים אלו הן לימי היראה והן לימי השמחה מתאים לכשרונותיהם והסביבה שלהם. ובטח יש להשתמש בזה המבואר בש"ק מברכים אלול תשי"א ומוסג"פ הוצאה שני' ממנה.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש.

ב'תתעט

.... יוסיף אומץ בעבודתו בקדש למרות מנהג המדינה שהוא היפך שכל הבריא ואפי' שכל דנפש השכלית ולא רק שכל דקדושה אשר דוקא בשילהי אלול ובחדש תשרי ממעטים בעבודת חינוך על טהרת הקדש, ואף שמצד חושי התל" הרי כפי מכתביהם שלו ושל הרה"ח הרש"מ שי' אין לעשות הדבר הרי ידוע דאף דאונס רחמנא פטרי' אבל כמאן דעביד לא אמרינן וסו"ס הרי אין מנצלים את הזמן בהנוגע להמושפעים. מובן שאין כוונתי לאמר מוסר אלא לעורר התבוננות עוה"פ אפשר כבר באה העת לשפר הענין עכ"פ במקצת.

ב'תתקמ"ה

והחי' את נפשי בבשורה משמחת זו

ב"ה, ז' מ"ח, תשי"ד
ברוקלין

הרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'

מוה"ר שלמה חיים שי'

שלום וברכה!

בנועם ובעתם קבלתי מכתביו בם כותב ע"ד הסדר דלפני ר"ה ואח"כ אשר עכבו התלמידים* וכו' והחי' את נפשי בבשורה משמחת זו אשר הולכים צעד אחר צעד בהכנת הענינים שיהיו כלים לביאת משיח צדקנו, ואין להתרשם ולהתפעל ממה שנדמה שההליכה היא לאט לאט מועט מהמדה כי א"א לשער אמיתת ההליכה וע"פ הנרמז בסוף אגרת התשובה שהעתקת הצל בארץ טפח הוא לפי (ובמילא גם גורם) הילוך גלגל השמש ברקיע אלפים מילין וכו' ויתר על כן לאין קץ כו' (ולהעיר מתניא פרק כ"ו בענין הצל).

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש, והמחכה לבשו"ט משמחות מסדר חדש תשרי באנ"ש בכלל ובמושפעיו בפרט.

*עכבו התלמידים: שישארו בין כתלי הישיבה גם בתשרי...

ב'רנח

עם התלמידים הספרדים

כמדומה שכבר כתבתי אשתקד שאם מוכרח המנהג שהתלמידים נוסעים לביתם על חדש תשרי הרי צריך לתת להם צידה רוחנית לדרך היינו הוראות בהנהגה ומאמרים קלי הבנה שיוכלו ללמוד בהם בהיותם במקומם וביחוד שיוכלו לנאום ברבים או ללמדם ברבים, אבל כנ"ל הוא רק אם הכרח גמור בדבר, אבל ההשתדלות צ"ל להיפך היינו שבימים הנוראים עשי"ת ויום הקדוש צריכים להיות בצוותא באותו המוסד שדרך בו מקבלים הדרכה ביראת שמים, וגודל התועלת בזה ופרסום הנהגה כזו אין לשער הן על התלמידים עצמם והן עוד יותר על הסביבה. ואף שאין לנגוע במנהגייהם שהם אצלם בקבלה מדורי דורות בכ"ז בטח יש למצוא כמה מנהגי חב"ד שיוכלו להחזיק בהם מבלי לנגוע בהנ"ל.

ב'רד

...כותב הנני... אליו אשר זה שהתלמידים נוסעים לביתם על כל משך חדש תשרי, הנה הנהגה זו היפך השכל והיפך הכוונה בהדרכה ביראת שמים, כי אם נחוצה היא בכל השנה הרי אין לך שעת הכושר ועת רצון ע"ז כבימי הסליחות ימים נוראים וכו', ואם אין לשנות הנהגה זו, צריך עכ"פ לזיינם בצידה רוחנית הן בשביל עצמם והן בשביל המקומות לשם נוסעים, ואם יש לעכב עכ"פ הגדולים שבהם בהישיבה עכ"פ לר"ה עשי"ת ויום הקדוש יש לנצל זמן זה כדי לקרבתם למנהגי החסידים והדרכותי, ואף שאין לנגוע במנהגיהם הם הטובים שקבלו מדור דור, בכ"ז יש מנהגי חב"ד שצריכים להודיעם ע"מ שינהגו כן מבלי לנגוע במנהג הספרדים.

ב'רה

באופן שיהי זה ברצונם הטוב

(ב) מ"ש אודות השתדלותו שישארו התלמידים המתאימים לזה לימי חדש תשרי בהישיבה, הנה מובן בפשיטות שכוונתי היתה רק באופן שיהי זה ברצונם הטוב, וטוב עשה שהסביר להם את הענין ג"כ באופן כזה אלא שאמרתי ג"כ שבדאי שבטוחים בהתועלת בזה אם יהי על אתר וועט ער אויסניצען עמהם הזמן באופן המתאים לרוח חב"ד, כי כיון שאצלם זהו ענין של מס"נ צריכים להראות להם אז עס לייענט זיך דאס זיי, אבל כפי הנראה במכתבו קשור הדבר בכמה קישויים בביתו אזוי לכה"פ באווארענען במה שאפשר בהוראות מפורטות, ואולי כדאי שעכ"פ יבלה עמהם איזה ימים דעשי"ת אף שכמובן אינו דומה כו'.

(ד) אתענין לדעת התלמידים שנסעו אם נתנו להם צידה רוחנית.

ב'רל"ג

אין ליתן חופש גם באב גם באלול ועשי"ת

... במ"ש אודות חופש בימי הקיץ, הנה מובן שיותר נוגע שיהיו התלמידים בכותלי הישיבה בשילהי אלול ובעשי"ת מאשר בחדש אב, אבל מובן ג"כ שאין ליתן חופש גם באב גם באלול ועשי"ת.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ג'תקכא

א) כפי הנשמע כאן, הנה סיום הרשמי דזמן הלימודים הי' באמצע תמוז, ובודאי שכמנהגם הטוב המשיכו בלימודים גם אחרי כן, ומעונינים לדעת בפרטיות בכל אחד מבתי הספר מתי סיימו, ואם ניצלו ימי הי"ג תמוז באופן המתאים, כי רק מביה"ס דמנחה נתקבלה ידיעה עד"ז.

ג/תשי"ז

[ח' אלול, תשט"ו]

... מבהיל במאד מה... לא המשיכו בלימוד עכ"פ שבוע ושבוע לאחר זמן הרשמי, כיון שזהו עיקרון ופרינציפ - נוסף על ענין הבל של תשב"ר. והטעמים שכותב מובן שאינם מספיקים, כיון שבקל אפשר הי' לתקן המניעות שמזכיר, ויה"ר שבזמן לימודים הבא ימלאו את החסר בנוגע לעבר ויוסיפו, וכפסק רז"ל מעלין בקדש וכל המוסיף מוסיפין לו...

ג'תשנב

תכסיס יצה"ר המשונה שקרא לו בשם ימי חופש, ולצערנו ולדאבוננו מתקבל אפילו אצל כמה מהחרדים לדבר ה' במשך כל השנה באמרם שימי חופש שאני, ואין אז מקום לעמל ויגיעה ואין מרגישים שזהו היפך התורה, אשר הודיעה שאדם לעמל יולד, לא יגעת ומצאת אל תאמין, ימים יוצרו ולו אחד בהם (שאין אף יום אחד מיותר ולא שעה אחת כי ניתנו בקצבה לא פחות מהדרוש לאדם למלא תפקידו הפנימי שהוא כמאמר המשנה אני נבראתי לשמש את קוני, אבל לא גם יתר על המדה, שלכן כל רגע שאין מנצלים אותו ולא יהי' בימים האמורים הנ"ל ה"ז אבדה שאינה חוזרת, ימים ערטילאין וכלשון זוהר הק'), והאריכות בדבר המובן לכל אדם ישר הולך, אך למותר.

ד'תקס"ו - נדפס בלקוטי שיחות חי"ג ע' 300

שו"ת קצר משיחות ומכ' הנ"ל:

לכמה זמן כן טוב לסגור ישיבה?

"כיצד יתכן לסגור "בית חיים" למעליותא בית של "התורה היא חיינו" גם ליום אחד בשנה

י"ב תמוז תשמ"ה - בלתי מוגה

מה עושים כשאינ כסף למוסדות?

"טוענים שאין למוסדות די כסף להשאר פתוחים גם בימות הקיץ, אבל מה ערך לטענה של "כסף" כאשר המדובר בענין של חיים ובפרט חיים של ילדים שהוא בבחינת פירות העושים פירות זרעם וזרע זרעם עד סוף כל העולם."

י"ב תמוז תשמ"ה - בלתי מוגה

מה עושים כשהמלמדים עייפים?

"אלא מאי, שהמלמדים עייפים, הנה גם אם אמת הדבר שעייפים הם מה"מלמדות" אין זה טעם להסיח דעתם מהתלמידים אלא גם במצב כזה צריכים למצוא עצות כיצד יוכלו להשפיע על תלמידיהם!"

י"ב תמוז תשמ"ה - בלתי מוגה

אלא מאי, המלמדים צריכים לנוח – שינוחו בלילה, שינוחו בראש-השנה, בעשרת ימי תשובה; ואם חייבים לנוח דוקא בתקופת תמוז – יש מספיק זמן למנוחה, כך, שיכולים להתדבר ביניהם ולהתחלק בזמני המנוחה באופן שהתלמידים לא יסבלו.

י"ב תמוז תשכ"ד

ואם נחוצים הם - המורים - מטעם בריאות או מטעמים אחרים למנוחה של איזה שבועות, הנה יסדרו זה שלא לכולם בבת אחת, ובמילא ישאר בית ספר למלאכה - פתוח כל הזמן.

מכתב ג'תר"פ

הרי יש כאלו שזקוקים למנוחה?

רק שלתלמידים מיוחדים יש ליתן חופש לאיזה ימים בשהיל להתראות עם ההורים או בשביל הפסק למנוחה בין תקופת לימוד א' לחברתה, אבל לא לכל התלמידים בבת אחת, ולא באותם הימים שנוגע ביותר שיהיו התלמידים בכותלי בית המדרש או בית הכנסת ולא מבחוץ להם.

מכתב ג'תר"פ

אם בפועל המצב הוא שכל הישיבה עוזבת, האם יש ענין להשאיר את בנין הישיבה פתוח?

"זה מנהג מוזר ומשונה, שבחור שרוצה ללמוד גם אז – מוצא את הדלתות סגורות. אבל בעזר השם משנה לשנה מספר הישיבות [שסוגרים את דלתותיהם] פוחת והולך.

אפילו אם משחררים התלמידים – משאירים פתוח את פתחי בית-הכנסת ובית-המדרש, וחס-ושלום להיות "אחז בתי כנסיות ובתי מדרשות", אלא שמזמינים להיכנס ומשכנעים שילמדו גם בימים אלו."

(י"ב תמוז ל"ז - תרגום חפשי מההקלטה)

האם אין כולם הולכים לקעמפ?

ועד"ז לא להסתפק בהמחנה קיץ כי לא כל אחד יכול לשלוח או רוצה לשלוח (וואס ניט

יעדערער קען שיקן אדער וויל שיקן) או יכול לעשות כן עבור משך כל החופש, למשך כל הקיץ כולו, וחלק מהזמן נשאר הוא בעיר.

(ערב חג השבועות תשל"ג - בלתי מוגה)